

Отримано: 26 травня 2025 року

Прорецензовано: 3 червня 2025 року

Прийнято до друку: 17 червня 2025 року

email: yunosova@i.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6178-1291>

Researcher ID: MSV-4900-2025

DOI: [http://doi.org/10.25264/2519-2558-2025-26\(94\)-156-159](http://doi.org/10.25264/2519-2558-2025-26(94)-156-159)Юносова В. О. Відмінкові форми іменників у романі Уласа Самчука «Марія» та сучасні граматичні норми. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2025. Вип. 26(94). С. 156–159.

УДК: 81'367.622:821.161.2'06

Юносова Валентина Олександрівна,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української мови та журналістики,
Бердянський державний педагогічний університет

ВІДМІНКОВІ ФОРМИ ІМЕННИКІВ У РОМАНІ УЛАСА САМЧУКА «МАРІЯ» ТА СУЧАСНІ ГРАМАТИЧНІ НОРМИ

У статті досліджено відмінкові форми іменників у романі Уласа Самчука «Марія» з погляду сучасних мовних норм. В останні десятиріччя у вживанні відмінкових закінчень іменників сучасної української мови спостерігаємо значну варіантність, зумовлену відновленням або активізацією багатьох давніх форм. Саме для підтвердження тягlosti граматичної традиції було обрано роман «Марія» видатного українського письменника Уласа Самчука, написаний 1933 року.

У пропонованому дослідженні розглянуто відмінкові форми давального, знахідного, місцевого та кличного відмінків. З'ясовано, що більшість зафіксованих у романі відмінкових форм іменників є нормативними й сьогоденні: закінчення давального відмінка іменників чоловічого роду **-ові, -еві (-єві)**, які, активно витісняючи закінчення **-у(-ю)**, все ширше проникають у систему іменників середнього роду; значне поширення форм родового відмінка у функції знахідного в іменниках – назвах неістот; варіантні форми місцевого відмінка (іменників чоловічого та середнього роду) на **-у** та **-і** в конструкціях із прийменником **по**; послідовне використання у звертаннях форм кличного відмінка; чергування приголосних **з, к, х** у місцевому та кличному відмінках. Деякі відмінкові форми іменників, спостережені в аналізованому романі, у сучасній мовній практиці вживають рідше, інші ж кваліфікують як діалектні. Зроблено висновок, що відмінкові форми іменників, ужиті в романі Уласа Самчука «Марія», відбивають граматичні норми української мови I половини ХХ ст., багато з яких упродовж наступних десятиріч було штучно наближено до норм російської мови або віднесено на периферію мовної системи через суспільно-політичну ситуацію. «Український правопис» 2019 р., повернувши до життя деякі особливості правопису 1928 р., поновив українську орфографічну традицію, яку виразно засвідчує творчість Уласа Самчука.

Ключові слова: іменник, відмінок, відмінкова форма, відмінкове закінчення, варіантні форми, нормативні форми.

Valentyna Yunosova,
Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Ukrainian Language and Journalism,
Berdiansk State Pedagogical University

CASE FORMS OF NOUNS IN ULAS SAMCHUK'S NOVEL «MARIA» AND MODERN GRAMMATICAL NORMS

The article examines the case forms of nouns in Ulas Samchuk's novel «Maria» from the perspective of modern linguistic norms. In the recent decades, we have observed significant variability in the use of case endings of nouns in the modern Ukrainian language, due to the restoration or activation of many ancient forms. The novel «Maria» by the prominent Ukrainian writer Ulas Samchuk, written in 1933 was chosen exactly for confirmation of the continuity of the grammatical tradition.

The proposed study examines the case forms of the dative, accusative, locative, and vocative cases. It was found that the most of the case forms of nouns recorded in the novel are normative even today: the ending of the dative case of masculine nouns **-ovі, -evі (-єvі)**, which actively displace the ending **-у(-ю)**, are increasingly penetrating the system of neuter nouns; a significant spread of genitive case forms in the function of the accusative in nouns – names of non-beings; variant forms of the local case (masculine and neuter nouns) in **-у** and **-і** in constructions with the preposition **по**; consistent use of vocative case forms in appeals; alternation of consonants **з, к, х** in the local and vocative cases. Some case forms of nouns observed in the analyzed novel are used less frequently in modern linguistic practice, while others are qualified as dialectal. It is concluded that the case forms of nouns used in Ulas Samchuk's novel «Maria» reflect the grammatical norms of the Ukrainian language of the first half of the 20th century, many of which were artificially brought closer to the norms of the Russian language in the following decades or relegated to the periphery of the language system due to the socio-political situation. «Ukrainian Spelling» 2019, by bringing back to life some features of the spelling of 1928, renewed the Ukrainian orthographic tradition, which is clearly evidenced by the work of Ulas Samchuk.

Keywords: noun, case, case form, case ending, variant forms, normative forms.

Актуальність теми. Мова – складна динамічна система, яка постійно розвивається, адже її творять мільйони людей. Зміни охоплюють усі рівні мовної системи. Як відомо, граматична система мови найбільш стійка щодо будь-яких змін, проте і в ній відбуваються зрушення норми, з'являються нові тенденції тощо. Тому морфологічна норма потребує дослідження та адекватної кодифікації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Хоча науковий доробок українських мовознавців, у якому висвітлюються особливості граматичної системи мови, вагомий (праці І. Огієнка, Є. Тимченка, О. Синявського, О. Курило, М. Наконечного, І. Вихованця, К. Городенської, І. Матвіяса, А. Загнітка, Л. Колібаби та ін.), усе ж доцільним видається простежити формування мовної норми в межах морфології, зокрема у відмінковій системі.

У вживанні відмінкових закінчень іменників сучасної української мови спостерігаємо значну варіантність, зумовлену відновленням або активізацією багатьох давніх форм. Саме для підтвердження тягlosti граматичної традиції було обрано роман «Марія» видатного українського письменника Уласа Самчука, написаний 1933 року.

Мета дослідження – схарактеризувати відмінкові форми іменників у романі У. Самчука «Марія» з проєкцією на сучасний правопис.

Виклад основного матеріалу дослідження. У давальному відмінку однини іменники чоловічого роду II відміни мають закінчення *-ові* (*-еві*, *-єві*) та *-у(-ю)*, що історично походять від окремих груп іменників, які належали до різних основ. Випадки змішування, взаємозаміни закінчень були відомі здавна. Продуктивність варіювання форм давального відмінка з плином часу зазнавала змін. Автор першої української граматики О. Павловський зазначав, що закінчення *-ові* (*-еві*, *-єві*) в давальному відмінку рідко вживане в назвах істот, ще рідше – в назвах неістот (Павловський, 1818: 6). Проте укладачі українських граматик XIX – початку XX ст., зокрема Є. Тимченко, М. Наконечний, О. Синявський та ін. визнавали його таким, що переважає в українській літературній мові (Тимченко, 1917: 96; Наконечний, 1928: 106–107; Синявський, 1930: 23). Цю традицію вживання закінчення *-ові* (*-еві*, *-єві*) відбиває мовна практика У. Самчука. Автор послідовно вживає його в усіх іменниках чоловічого роду, а саме: у власних іменах людей: *Гнатіві, Романові, Михайлові, Корнієві, Максимові, Демкові, Лаврінові*; у загальних назвах на позначення людей: *синові, батькові, татові, дядькові, мужикові, ворогові, німцєві, жи-дові, більшовикові, матросові, борцєві, кушніреві, справникові, школярєві*; у назвах тварин, птахів: *левові, веприкові, псові, голубові*; у назвах неістот: *світові, сходові, ростові, снові, народові*; у топонімах: *Содомові*. Пор.: *Корнієві не раз приходилося вислухувати від сусідів за Максимові вчинки, але після діставалося і самому справникові досить* (Самчук, 1933: 16); *Рівно ж осуджую, пятную і вимагаю суворої кари своему бувшому братові Лаврінові, який став до послуг петлюрівської контрреволюції і своєю злочинною діяльністю свідомо шкодив ростові соцбудівництва нашої країни* (Там само: 23); *І нема милості ні лєвові, ні голубові. Підем, люди!.. Віддамо тіло снові. Ніч пізня. Пора* (Там само: 24); *Тяжке, золоте колосся гнеться уклоном сходові* (Там само: 11); *Кажу вам правду велику: краще буде Содомові й Гоморрі в день страшного суду, ніж вам, що відреклися й плюнули на матір свою!..* (Там само: 26).

На сучасному етапі розвитку нашої мови спостерігаємо тенденцію до активного вживання в іменниках чоловічого роду флексії *-ові*, яка в художньому, публіцистичному та деяких різновидах наукового дискурсу витісняє з ужитку флексію *-у*.

Іменникам середнього роду здавна було притаманне закінчення *-у*. Проте вже у творах письменників XIX – початку XX ст., у мові публіцистики цього періоду спостерігаємо вживання варіантних закінчень *-у* та *-ові*. «Український правопис» 1929 р., визначаючи нормативним для іменників середнього роду закінчення *-у(-ю)*, допускає вживання закінчення *-ові* (*-еві*, *-єві*) в деяких іменниках, як-от: *теляткові, лихові, серцєві, військові, святкові, сонцєві* (Український правопис, 1929: 36).

У творчості У. Самчука також спостережено форми іменників середнього роду із закінченням *-ові* (*-еві*, *-єві*): *Встає раненько селянин, хреститься на схід сонцєві і плужиться на ниву* (Самчук, 1933: 9); *Земля віддавалася сонцєві й мужикові* (Там само: 20); *Лиснув чарчину, очі полізли рогом, а закуски і душі, і тілові є* (Там само: 2).

Українські правописи різних років видання подавали обмежену кількість іменників середнього роду, які в давальному відмінку можуть мати варіантні закінчення. Зокрема, в «Українському правописі» 1933 р. закінчення *-ові* зафіксовано лише у двох іменниках – назвах істот (*дитяткові, немовляткові*), в усіх інших пропонувалося вживати закінчення *-у*. Правописи 1946, 1960 рр., крім іменників – назв істот, подають лише два іменники, які можуть набувати варіантних закінчень (*лиху і лихові, серцю і серцєві*), 1993 р. – три (*лихо, місто, серце*), 2019 р. – чотири (*лихо, місто, озеро, серце*). Однак сучасна мовна практика засвідчує, що закінчення *-ові* охопило ширше коло іменників середнього роду. Зокрема, у мові художньої літератури, публіцистики, а інколи й у науковому дискурсі спостерігаємо такі форми, як *тілові, літові, дзеркалові, яблукові, колесові, правиліві* тощо, пор.: *Важливо знати, що саме потрібно вашому тілові* (З реклами на телебаченні); *Вважали, що Трійця відкриває дорогу справжньому літові* (Радіожурнал «Рідне слово»); *...показує собі, дзеркалові та цілому світові язика, ще раз оглядає кімнату* («Сучасність»); *...дозволено котитися колесові історії; селу політична нація ні до чого... селові багато що із модерних духовних та матеріальних здобутків може здаватися «ні до чого»; ...забезпечив перемогу українському військові, яке тоді билось з поляками проти турків* («Український засів»); *Проте це суперечить правиліві чинного «Українського правопису»...* («Дивослово»).

У знахідному відмінку однини іменники чоловічого роду II відміни мають форми називного або родового відмінка. Форми родового відмінка властиві іменникам чоловічого роду, що означають істот; іменники – назви неістот набувають ту саму форму, що й у називному. Проте сучасний правопис і нормативні курси сучасної української літературної мови визначають також певне коло назв предметів, що можуть мати в знахідному відмінку однини варіантні форми, спільні з формами або називного, або родового відмінків: *уклав акт і акта, вивчив вірш і вірша, розгорнув довідник і довідника, зрі-зав дуб і дуба, написав лист і листа, узяв ніж і ноже, поклав олівець і олівця, подарував перстень і персня, поставив плуг і плуга* (Український правопис, 2019: 120). У мові художньої літератури, у фольклорі та в усному розмовному мовленні такі випадки варіювання форм знахідного відмінка однини іменників чоловічого роду засвідчені дуже широко. Про традиційне вживання цих форм свідчать усі граматики, посібники з української мови першої половини XX ст., де основною формою знахідного відмінка для іменників чоловічого роду – назв неістот визначалася форма, спільна з формою називного відмінка. Однак скрізь зауважувалося про можливість набуття деякими іменниками також форми, спільної з формою родового відмінка (Тимченко, 1917: 96; Наконечний, 1928: 108–109; Синявський, 1930: 23). Форми знахідного відмінка, ідентичні родовому, набули значного поширення в українській мові в першій половині XX ст. Таке вживання відбиває мовна практика Уласа Самчука, пор.: *Снився дивний сон: дістала листа від Корнія* (Самчук, 1933: 13); *Бачив Марію, що скидає матросові брудного чобота...* (Там само: 10); *Чеше свого чуба, на музики збирається* (Там само: 16); *Товариш його вхопив револь-вера. Ба-ах!.. Гримнув постріл* (Там само: 17); *З незібраних піль зганяють колгоспника, знімають останнього трактора і починають молотити* (Там само: 22); *Пустити снопа* – і половина зерна лишається (Там само: 23); *Сірко підігнув хвоста і відійшов* (Там само: 26); *Хоч би, різун йому в ребра, в зуби заглянув та папера якого дав...* (Там само: 19); *Звів нагана, бацнув раз, і дутий київський образ розсипався на скалки* (Там само: 18).

У сучасній мовній практиці розширюється коло іменників з новою формою знахідного відмінка. Активізація родового відмінка у функції знахідного в іменниках – назвах неістот зумовлена різними факторами, найголовнішим з яких є, на нашу думку, той, що таке вживання становить одну із «специфічних рис синтаксису української мови» (Вихованець, 2004:

67). Використання варіантних форм знахідного відмінка значною мірою залежить від уподобань автора, проте загальна тенденція до розширення кола саме форм родового відмінка у знахідному виявляється досить помітною.

Зауважимо, що у функції знахідного відмінка може вживатися форма родового відмінка тільки із закінченням *-а*. Тому використання родового відмінка у цій функції виявляє певні обмеження: тут спостерігаємо здебільшого назви конкретних предметів (в аналізованому романі це такі іменники, як *трактор, наган, револьвер, сніп, лист, ніс, живіт, карбованець, кашкет, костур, чуб, віночок, віз, стіл, цобіт, тесак, хвіст, череп* тощо). Іменники, що в родовому відмінку мають закінчення *-у(-ю)*, виконуючи функцію знахідного відмінка, змінюють флексію *-у(-ю)* на *-а(-я)*. Приклади такої зміни закінчень спостерігаємо ще на початку ХХ ст. Зокрема, вони засвідчені у «Словарі української мови» за ред. Б. Грінченка (*Де мені смерті своєї дождити, альбо віка свого докоротати*), у творах В. Винниченка (*Другий пункт таємного договору вимагав...* (родовий відм.); *Того таємного договору було таки складено і підписано* (знахідний відм.)), І. Огієнка (*Перша система українського правопису 1918 – 1921 років робилася наспіх, бо життя вимагало її* (родовий відм.); *Скласти правопису доручили професорам...* (знахідний відм.)). Таку заміну флексій засвідчено в романі У. Самчука «Марія», пор.: *Музики вдарили марша*, Ганна спустила голову (Самчук, 1933: 4); *Написав рецепта* і мусив скорше назад (Там само: 7); *Цар маніфеста видав*, і нібито вся земля має прийти бідному народові... (Там само: 15). Трапляється така форма й у прийменниковій конструкції: *Каже про землю, царського маніфеста* (Там само).

В українській мові кінця ХХ – поч. ХХІ ст. аналогічні випадки теж фіксуються, пор.: *На те видав декрета пан підстароста...*; *Тепер, проживши досить на світі, я того закона твердо знав*; *Я зітхнув і рушив на танка*; *При цьому я подивився на житомирського замка, що стояв на Замковій горі...* (В. Шевчук); *І ось тут мене знову тягне глибше розвинути сюжета, написати, що так воно й сталося...*; *Я знав, що неодмінно отримаю від них якогось імпульса, ковток свіжої енергії* (О. Ірванець); *Отакий увесь чорний на постамента шанівського заскочив* (Л. Дашвар).

У сучасній українській мові варіантність форм знахідного відмінка спостерігається також в іменниках – назвах тварин усіх трьох родів у множині, напр.: *пасу коні* і *пасу коней*; *жену вівці* і *жену овець*; *бачив телята* і *бачив телят*. Первісними є форми знахідного відмінка, що збігаються з називним: *пасу коні, корови*. Їх мали здебільшого іменники – назви свійських тварин. Ці форми переважали в українській мові в кінці ХІХ – на початку ХХ ст., що виразно відбиває матеріал «Словаря української мови» за ред. Б. Грінченка: *Женуть воли із діброви, овеченьки з поля*; *Дівка пішла корови доіти*; *Запряжи бичечки*; *Будуть вартувати мої кониченьки*.

Улас Самчук у романі «Марія» послідовно вживає саме первісні форми, пор.: *Ціле літо пасла на вигоні гуси* (Самчук, 1933: 1); *Корній сам напоїв коні* (Там само: 2); *Повантажували вози різним майном, свати шугали потай Домашиному господарстві і що могли похопити, перли і пакували на підводи. Кури, гуси, якісь коноплі, стару ступу* (Там само: 6); *Підскочила Юхимова Ганна, та сама, що воли та корови має, та, що двома решетами нараз висіває* (Там само: 4); *Мартин похвалив кухарчуківські жеребиці* (Там само: 5); *Коли Гнат женився, телята пасли, а тепер парубки* (Там само: 8); *... на осінь мусить конята роздобути* (Там само: 11); *Купили собі верпики, заводимо конята* (Там само: 22). Ці форми «належать до самотніх морфологічних особливостей української літературної мови і є ознаками народної мови. Проте з 30-х рр. ХХ ст. унаслідок «несприятливих» суспільно-політичних умов розвитку української мови їх поступово витіснили на периферію мовного вжитку, хоч зовсім вивести з мовного обігу не вдалося» (Колібаба, 2018: 62).

У кінці ХХ – на початку ХХІ ст. досить чітко простежується тенденція до вживання цих іменників у новішій формі знахідного, ідентичній формі родового відмінка. Проте давні форми знахідного відмінка не є архаїчними, їх затверджено як рівнозначні варіанти в «Українському правописі» 2019 р. (Український правопис, 2019: 133).

Місцевий відмінок однини є одним з найскладніших у сучасній українській мові, оскільки іменники чоловічого і середнього роду мають у ньому аж три флексії: *-і(-ї)*, *-у(-ю)*, *-ові (-еві, -єві)*. Закінчення місцевого відмінка різної давності й походження, що спричинило їх варіювання та взаємозаміну. У романі Уласа Самчука «Марія» виявлено різні форми місцевого відмінка іменників II відміни. Зокрема, іменники чоловічого і середнього роду з прийменником *по* мають варіантні флексії *-і* та *-ю*: *А дівчата-цокотухи вже давно по селі виспівують...* (Самчук, 1933: 5); *Бачив Марію-рабину, Марію, що цілує ту руку, яка її б'є по лиці*; *Через кілька тижнів Гнат уже знов мідю робити по господарстві* (Там само: 10); *По загорілому обличчю б'жить піт* (Там само: 11); *А кінь ходить по полю* (Там само: 18); *І ступав по лісі, дивився на птахів, на дерева і рослини* (Там само: 25); *Тільки те й робить, що ганяє по вигоні з хлопцями...* (Там само: 16). Такі варіантні форми є нормативними і нині, що засвідчує чинний «Український правопис» (Український правопис, 2019: 122). Іменники чоловічого і середнього роду з прийменниками *у(в)*, *на* вжито із закінченням *-у(-ю)*: *Погуляти з вами все одно що чути себе в раю на найпочеснішому місці* (Самчук, 1933: 4); *Зверху це не було темно, але в льоху була пільма* (Там само: 17); *Надворі цвітуть сади, південь дихає пареним у цвіту вітром і жаріє над суходолами й морями повний, тяжкий місяць* (Там само: 26); *Ви жили у цьому краю, бачили його широкі простори...* (Там само: 24); *Висока гора... – Як у Межигір'ю?* (Там само: 12); *Куля посвистіла вгору і пробила крилатого херувимчика в склепінню церкви* (Там само: 17); *І я більше не хочу на таким весіллі бути...* (Там само: 19). Такі форми були широко вживані на початку ХХ ст., нині ж нормативними є закінчення іменників чоловічого роду, форми середнього роду із закінченням *-ю* сприймаються як діалектні, пор.: *В святому писанню давно сказано...* (Г. Тютюнник); *Його постаті безсмертні, бо вони на протязі століть усе відроджуються в кожному новім поколінню...* («Український засів»). В іменниках чоловічого роду вжито закінчення *-ові (-еві, -єві)*: *По рокові мусила Марія вже щось робити* (Самчук, 1933: 1); *На ранок лишилися вони розсипані по нерівному брукові, мов потоптані лантухи* (Там само: 19); *А по тиженеві Марія йде до міста і несе на плечах клунок харчів* (Там само: 23). Чинний правопис затвердив уживання цих форм паралельно із формами на *-у(-ю)* (Український правопис, 2019: 122). У романі засвідчено чергування кінцевого з іменників чоловічого роду перед закінченням *-і* із з: *В гурті парубків оповідав про чорних муринок, як у Гамбурзі з «медьхен» гуляв. У Петербурзі справляв «афінські ночі»* (Самчук, 1933: 11). Чергування приголосних у місцевому відмінку відбивають усі сучасні правописні видання, пор.: *в Единбурзі / Единбургу, на Карадазі / Карадагу, в Нюрнберзі / Нюрнбергу* тощо.

У звертаннях Улас Самчук послідовно вживає кличний відмінок іменників, які переважно є назвами істот. Зокрема, це власні і загальні назви людей (*Маріє, Палажко, Ганно, Гапко, Архипе, Гнате, Демку, Лавріне, Романе, Сидоре, Корнію,*

Марку, Прудивусе; мамо, тату, дитино, людино, кумо, дівчино, сестро, жінко, бабо, сину, селянино, ненажеро, блазню, паршивцю, красуле, сирото, пане, сусідко), назви тварин (собако, соловейку). Виразною ознакою твору є вживання у звертаннях зменшено-пестливих форм іменників, пор.: – *Тіточко, любя! Але ж я так люблю Корнія!* (Самчук, 1933: 3); – *О мій ти цвяшечку!*. *О мій крикунчику!*.. *Моє янголяточко любе!*.. – *щебетала Марія, пораючись коло дитини* (Там само: 6); – *Сюо, синуню? Сюо ти бе-бе-бе?* (Там само: 7); – *А чи чули ви, куманю, що нібито пізнали на стежці його сліди* (Там само: 14); – *То, чуєте, сватуню, вуха мені сусіди протуркали; «Ой Гнатуню молодий, веди коні до води; поки коні напоїш, з Марусею постоїш», – защебетали дружки* (Там само: 5); – *Пане! Голубчику!* (Там само: 23); – *Хлопчику мій любий!* (Там само: 8). У звертаннях, що складаються із загальної назви та імені, форму кличного відмінка мають обидва слова, що відповідає сучасним нормам: – *Добрий вечір, дядьку Мартине!* (Там само: 2). Іменники – назви неістот у звертаннях трапляються зрідка: *Станьте на захід сонця, здійміте погляд ваш у далечінь і світові речіть: смерть тобі, світе старий* (Там само: 23); *Вся влада, український народо, у твоїх руках* (Там само: 19). Зауважимо, що при творенні форм кличного відмінка в іменниках чоловічого роду відображено чергування приголосних, як-от: – *Сіяти треба, хлопче...* (Там само: 18); *Ступай, чоловіче, по можливості легше, краще всього навишпиньках* (Там само: 8); *Соромся, парубче* (Там само: 2). Такі форми кодифіковано в чинному правописі (Український правопис, 2019: 21).

Висновки. Отже, більшість зафіксованих у романі відмінкових форм іменників є нормативними й сьогодні: закінчення давального відмінка іменників чоловічого роду *-ові (-еві, -єві)*, які, активно витісняючи закінчення *-у(-ю)*, все ширше проникають у систему іменників середнього роду; значне поширення форм родового відмінка у функції знахідного в іменниках – назвах неістот; варіантні форми місцевого відмінка (іменників чоловічого та середнього роду) на *-у* та *-і* в конструкціях із прийменником *по*; послідовне використання у звертаннях форм кличного відмінка; чергування приголосних *г, к, х* у місцевому та кличному відмінках. Деякі відмінкові форми іменників, спостережені в аналізованому романі, у сучасній мовній практиці вживають рідше (*пасти коні, гуси*), інші ж кваліфікують як діалектні (*на весілля, у склепінню*). Відмінкові форми іменників, ужиті в романі Уласа Самчука «Марія», відбивають граматичні норми української мови I половини ХХ ст., багато з яких упродовж наступних десятиріч було штучно наближено до норм російської мови або віднесено на периферію мовної системи через суспільно-політичну ситуацію. «Український правопис» 2019 р., повернувши до життя деякі особливості правопису 1928 р., поновив українську орфографічну традицію, яку виразно засвідчує творчість Уласа Самчука. Перспективним видається дослідження словозміни іменників на матеріалі інших творів письменника.

Література:

1. Вихованець І. Р., Городенська К. Г. Теоретична морфологія української мови / за ред. І. Р. Вихованця. Київ : Пульсари, 2004. 400 с.
2. Колібаба Л. Морфологічні форми іменників у контексті теорії мовної норми. *Українська мова*. 2018. №2. С. 50–63.
3. Наконечний М. Ф. Українська мова. Програма-конспект з додатком про новий правопис український. Харків : Рух, 1928. 240 с.
4. Павловский А. Грамматика малороссийского нарѣчія. Санкт-Петербург, 1818. 115 с.
5. Самчук Улас. Марія. Режим доступу: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=226>
6. Синявський О. Найголовніші правила української мови. (За новим правописом). Харків ; Київ : Держ. вид-во України, 1930. Вид. 3. 62 с.
7. Тимченко Є. К. Українська граматика. Київ : Вид-во Товариства «Час», 1917. 168 с.
8. Український правопис. Харків : Держ. вид-во України, 1929. Вид. 1. 104 с.
9. Український правопис. Київ : Наукова думка, 2019. 391 с.

References:

1. Kolibaba, L. (2018). Morfolohichni formy imennykiv u konteksti teoriiy movnoyi normy [Morphological forms of nouns in the context of the theory of linguistic norms]. *Ukrayins'ka mova* [Ukrainian Language], (2), 50–63.
2. Nakonechnyy, M. F. (1928). *Ukrayins'ka mova. Prohrama-konspekt z dodatkom pro novyy pravopys ukrayins'kyu* [Ukrainian language. Program-comprehension with an appendix on the new Ukrainian spelling]. Kharkiv: Koop. vyd-vo Rukh [Cooperative Publishing House «Rukh»]. 240 p.
3. Pavlovsky, A. (1818). *Hramatyka malorossyyskaho narѣchiya* [Grammar of the Little Russian dialect]. Saint-Petersburgh. 115 p.
4. Samchuk, U. *Mariya* [Mariya]. Rezhym dostupu [access mode]: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=226>
5. Synyavs'kyu, O. (1930). *Nayholovnishy pravyla ukrayins'koyi movy. (Za novym pravopysom)* [The most important rules of the Ukrainian language. (According to the new spelling)]. Kharkiv; Kyiv: Derzh. vyd-vo Ukrayiny [State Publishing House of Ukraine]. Vyd.3. 62 p.
6. Tymchenko, Ye. K. (1917). *Ukrayins'ka hramatyka* [Ukrainian grammar]. Kyiv: Vyd-vo Tovarystva «Chas» [Publishing House of the Society «Chas»]. 168 p.
7. *Ukrayins'kyu pravopys* [Ukrainian spelling]. (1929). Kharkiv: Derzh. vyd-vo Ukrayiny [State Publishing House of Ukraine]. Vyd.1. 104 p.
8. *Ukrayins'kyu pravopys* [Ukrainian spelling]. (2019). Kyiv: Naukova dumka. 391 p.
9. Vykhoanets', I. R., & Horodens'ka, K. H. (2004). *Teoretychna morfolohiya ukrayins'koyi movy* [Theoretical morphology of the Ukrainian language] (I. R. Vykhoanets' Ed.). Kyiv: Univ. vyd-vo «Pul'sary» [University Publishing House «Pulsars»]. 400 p.